

ehkä miesten suojelemiseksi, koska miehiä rangaistaisiin vieläkin ankaremmin.

— Alkoholien saatavuutta on lisättävä, jotta saisi salakaupan aisoihin. Vielä nytkin alkoholimyymälöiden määrä on vain kolmannes verrattuna ennen kampanjaa vallinneeseen tilanteeseen. Votkan kysyntä

ylittää tarjonnan — tunnin jonottamisen jälkeen saattaa ostaja todeta votkan loppuneen. Hyvien viinien kysyntää ei myöskään tyydytetä, joskin viiniä ja rypäleviinaa saa nykyään myydä joissakin elintarvikeliikkeissä. Markkinoiden kannalta on ratkaisevaa, että litra samogonia maksaa ruplan, kaupan votka sen

sijaan 25 ruplaa, Boris Levin toteaa.

— Kuitenkin uskon, että ylimällä taholla on nyt tajuttu, että ongelma on huomattavasti monimutkaisempi kuin kampanjan alussa aavistettiin, ja tämä herättää toiveita tulevan politiikan suhteen.

Toimittajana oli **Kerstin Stenius**.

WHO käynnistää laajan tutkimusprojektin

Suomi osallistuu Maailman terveysjärjestön (WHO) koordinoimaan kansainväliseen monikeskustutkimukseen, jossa selvitetään sekä perinnöllisen alkoholisoitumisriskin että alkoholin suurkulutuksen osoittimia. Tutkimukseen osallistuu tutkimusryhmiä ja -laboratorioita Suomen lisäksi seitsemästä maasta. Sen suunnitteluun on keskeisesti vaikuttanut myös Kansainvälinen biolääketieteellisen alkoholitutkimuksen seura (ISBRA). Tutkimus aloitetaan vuoden 1991 alussa, ja se kestää noin kolme vuotta.

Maailman terveysjärjestössä on jo pitkään kiinnitetty huomiota runsaaseen alkoholinkäyttöön liittyviin terveyshaittoihin ja niiden ehkäisyyn sekä alkoholinkäyttöä sääteleviin biologisiin tekijöihin.

Lukuisat tutkimukset ovat osoittaneet, että alkoholinkäyttötavat periytyvät. Ei vain tiedetä, mikä juomista säätelevä tekijä periytyy. Viime aikoina on kuitenkin löydetty eräitä biologisia osoittimia (markkereita), joilla voidaan arvioida henkilön alkoholisoitumisriskiä. Toisaalta on kehitetty useita laboratorionkokeita, jotka osoittavat alkoholin suurkulutuksen.

Tutkimuksen suoritus

Tutkimukseen osallistuu kaikkiaan yksitoista alkoholitutkimuskeskusta eri puolilta maailmaa. Kliinisiä kes-

kuksia on neljä: yksi Yhdysvalloissa, Australiassa ja Japanissa sekä Suomessa *Helsingin yliopistollisen keskussairaalan alkoholisairauksien tutkimusyksikkö*.

Diagnostisia keskuksia on seitsemän: kaksi Yhdysvalloissa, yksi Saksan liittotasavallassa, Neuvostoliitossa, Ruotsissa ja Sveitsissä sekä Suomessa *Alkon tutkimuslaboratorion biolääketieteiden osasto*.

Kliinisissä keskuksissa kerätään potilasaineisto, joka edustaa erilaisia alkoholin käyttäjä- ja ikäryhmiä. Heille suoritetaan perusteellinen kyselytutkimus ja heistä kerätään biologisiin määrittämiin tarvittavia näytteitä. Diagnostisissa keskuksissa näytteistä tehdään keskitetysti kunkin keskuksen erikoisalan mukaiset määritykset.

Monikeskustutkimuksen suurin arvo on eri laboratorioiden ja tutkimusryhmien asiantuntemuksen hyödyntämisessä samassa projektissa. Kaikissa kliinisissä keskuksissa kerätystä näytteistä tehdään sovitut määritykset keskitetysti samassa diagnostisessa keskuksessa. Näin pystytään parhaiten takaamaan eri maista kerättyistä näytteistä saatujen mittauksen vertailukelpoisuus. Samalla voidaan hyvin arvioida kyseisten määritysten yleispätevyyttä esimerkiksi alkoholin suurkulutuksen osoittamisessa ja todeta mahdolliset eri maiden väestöjen ominaispiirteet.

Tutkimuksen tavoite ja merkitys

Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena on kehittää diagnostisia keinoja alkoholin suurkulutuksen toteamiseksi ja perinnöllisen alkoholisoitumisalttiuden tunnistamiseksi. Tämä on tarpeellista alkoholin niin yksilölle kuin yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisemiseksi ja hoitamiseksi.

Tutkimuksella on yleisesti ottaen suuri arvo, koska se antaa tietoa alkoholin suurkulutuksen laboratorionosoittimien luotettavuudesta ja biologisten muuttujien merkityksestä alkoholisoitumisvaarassa olevien varhaisessa toteamisessa ja hoidossa. Kaikkea kerättyä tietoa voidaan jo nykyisen kokemuksen perusteella käyttää hyväksi alkoholiongelman ehkäisyssä ja hoidossa.

Merkitys Suomelle

Suomen kannalta tutkimuksella on merkitystä ensinnäkin siinä, että Suomi on valittu yhdeksi maaksi, jossa tutkimus tehdään. Tämä osoittaa suomalaisen alkoholitutkimuksen maailmalla nauttimaan arvostusta. Alkoholinkäyttötapojen periytymistä ja suurkulutuksen osoittimia koskevalla tutkimuksella on Suomessa vahvat perinteet. Molemmat näkökohdat ovat vahvasti esillä myös tässä tutkimuksessa. Senkin takia on tärkeää, että Suomi osallistuu tutkimukseen.

Toiseksi Suomessa väestön alkoholin kulutus on ollut kasvamassa ja on mahdollista, että kasvu vielä jatkuu.

Alkoholin kulutuksen kasvuun liittyy huoli lisääntyvistä haitoista. Haittojen vähentämisen kannalta on olennaista ehkäistä niitä ennalta tai päästä hoitamaan niitä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Suomessa voidaan hyödyntää omasta väestöstä tehtyjä mittauksia,

joiden luotettavuutta ja yleispätevyyttä voidaan arvioida laajan kansainvälisen aineiston ja asiantunteumuksen tuella. Näin monikeskustutkimuksessa saatavaa tietoa voidaan Suomessakin käyttää hyväksi alkoholiongelmiin ehkäisyssä, varhaistoteamisessa ja hoidossa.

Tutkimuksen Suomen osuuden rahoituksesta vastaavat alustavien suunnitelmien mukaan sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Akatemia ja Alko.

**Kalervo Kiiänmaa
– Reino Ylikahri**

Kansanedustajille täydellisempi kuva päihdeolojen kehityksestä

Kansanedustajien mahdollisuuksia vaikuttaa tehokkaammin toteutettavaan päihdepolitiikkaan lisättiin keväällä 1987. Silloin tuli voimaan laki, jonka mukaan valtioneuvosto antaa vuosittain eduskunnalle kertomuksen päihdeolojen kehityksestä sekä päihdehaittojen ehkäisystä ja vähentämisestä.

Ensimmäinen uusimuotoinen raportti koskee vuotta 1987. Kokoajana toimi sosiaali- ja terveysministeriö. Mukana olivat myös opetus-, sisäasiain-, valtiovarain- ja työvoimaministeriö sekä niiden alaiset keskusvirastot.

Kertomuksessa on keskeisin sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulma, koska päihteiden käyttö heijastuu yhteiskunnan kannalta ensisijaisesti näiden alojen kysymyksinä.

Uutta päihderaporttia edelsi Alkon hallintoneuvoston kertomus valtioneuvostolle alkoholilojen kehityksestä; nyt se on liitteenä eduskunnalle annettavassa kertomuksessa.

Alkoholi suosituin päihde

Alkoholijuoma on suomalaisten päihde numero yksi. Tämä näkyy myös kertomuksesta, josta suurin osa keskittyy alkoholiin ja siihen liittyviin

seikkoihin.

Muilla päihdeaineilla, kuten huumeilla, keskushermostoon vaikuttavilla lääkkeillä tai liuottimilla, on maassamme ainakin kertomuksen mukaan vähemmän merkitystä kuin alkoholilla. Myös korvikealkoholien käyttö on suhteellisen vähäistä.

Huumausaineiden käyttö on kertomuksen mukaan pysynyt viime vuosina ennallaan. Käyttäjien keski-ikä on noussut, mutta ongelmaryhmänä ovat nuoret aikuiset.

Lääkeaineita suosii ns. ongelmakäyttäjät. Väärinkäytön määristä ei ole tarkkoja tietoja. Niiden oletetaan pysyneen viime vuosina ennallaan.

Tinnerin ja muiden liuotainaineiden imppaaminen on lähinnä alle 16-vuotiaiden epidemian omainen ongelma. Erään selvityksen mukaan kouluissa vuonna 1985 todetuista päihdetapauksista liuotainaineiden osuus oli tytöillä 13 ja pojilla 10 prosenttia.

Korvikealkoholeja, kuten partaveisiä, jäänestoaineita ja eau de Cologne, juovat lähinnä kroonikkoalkoholistit. Heille korvikkeiden saanti voi olla helpompaa. Halvempi hinta saattaa myös vaikuttaa ostopäätökseen.

Eduskunnan mietteet

Eduskuntaan kertomus päihdeolojen kehityksestä 1987 lähetettiin joulukuussa 1988. Talousvaliokunta sai sen käsiteltäväkseen helmikuussa 1989. Sen mietintö valmistui lokakuussa. Joulukuussa tasavallan presidentti määräsi eduskunnan kannan merkittäväksi pöytäkirjaan hallituksen tietoon saatetuksi.

Päihdeolokertomukseen tutustumisen lisäksi talousvaliokunta kuuli 25:tä asiantuntijaa, ennen kuin se laati oman mietintönsä.

Talousvaliokunta pohdiskeli perusteellisesti maamme huumausainekysymystä. Sen mielestä tilanne on sekava, koska toisaalta asiat lienevät paremmin kuin kymmenkunta vuotta sitten ja toisaalta huumeiden käytön odotetaan voimakkaasti lisääntyvän. Valiokunta haluaisi saada asiasta yhdenmukaisen kuvan.

Alkon toimintaan talousvaliokunta puuttui toteamalla, että Alkon tehtävä alkoholia myyvänä ja valmistavana yhtiönä sekä toisaalta raittiuskasvatuksen järjestäjänä on ristiriitainen.

Alkon vähittäismyymälöitä perustettaessa olisi talousvaliokunnan mielestä tärkeätä, että kuntia ja kunnan osia käsiteltäisiin tasapuolisesti. Yhtiön myymäläverkostollahan on merkitystä taloudellisen toimeliaisuuden kannalta.

Jyrki Laisi